

EVALUAREA COMPETENȚEI DE EXPRIMARE ORALĂ LA LECȚIILE DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ LA ELEVII ALOLINGVI PRIN CREAREA PRODUSELOR DIGITALE

Tatiana IFRIM, <https://orcid.org/0000-0003-2340-9282>

Liceul Teoretic „Nicolai Gogol”, mun. Chișinău, Republica Moldova

CZU:373.091.27:004

DOI: 10.46727/c.04-05-11-2022.p104-110

Rezumat. În articol se elucidează actualitatea utilizării resurselor digitale în procesul de evaluare a competenței de exprimare orale la elevii aolingvi. Evaluarea poate fi un catalizator sau un inhibitor pentru inovarea în educație. Controlul și evaluarea cunoștințelor sunt aspecte importante în procesul pedagogic și modul în care acestea sunt organizate depinde de progresul actual al elevilor și de gradul de competență lingvistică, în general. Integrând tehnologiile digitale în procesul evaluativ, acestea eficientizează procesul de îmbunătățire a performanței elevilor. Se prezintă instrumentele online eficiente cu ajutorul cărora elevii creează diverse produse orale expuse evaluării.

Cuvinte cheie: evaluare, principiile evaluării, evaluare orală, produse digitale.

Summary. The article elucidates the actuality of the use of digital resources in the process of evaluating the oral expression competence of non-native students. Assessment can be a catalyst or an inhibitor for innovation in education. Control and assessment of knowledge are important aspects in the pedagogical process and the way they are organized depends on the current progress of the students and the degree of language competence in general. By integrating digital technologies into the assessment process, they streamline the process of improving student performance. Effective online tools with which students create various oral products exposed to assessment are presented.

Keywords: assessment, principles of assessment, oral assessment, digital products.

Noile condiții sociale și schimbările conceptuale în domeniul educației au dat un impuls discuțiilor active privind posibilitatea stabilirii unor modalități eficiente de evaluare a realizărilor educaționale ale elevilor, care ar asigura accesul la informații necesare pentru prognozare și ajustarea în continuare a procesului de învățământ. Astfel, vechiul model de predare în clasă nu mai poate răspunde cerințelor la zi, deoarece lumea are nevoie din ce în ce mai mult de o procesare activă a informației. În acest sens, accentuăm necesitatea utilizării tehnologiei în procesul educațional și aplicarea acesteia dozat, în mod rațional, pentru a antrena elevul în învățare activă, precum și pentru a evalua performanțele în baza unor criterii și a oferi feedback constant, imediat.

Una din prioritățile politicilor educaționale din toată lumea este integrarea mijloacelor digitale în procesul didactic, motivul esențial fiind deschiderea de noi orizonturi pentru practica educațională: facilitarea proceselor de prezentare a informației, de procesare a acesteia, de construire a cunoașterii, de evaluare a competențelor formate. Scopul de bază al tuturor reformelor din sistemul educațional, inclusiv a politicii educaționale Strategia „Educația 2020” reprezintă orientarea sistemului de învățământ spre formarea și dezvoltarea competențelor. În acest caz, se va recurge la adoptarea de noi strategii și tehnologii didactice pentru atingerea scopurilor puse și formarea de competențe propuse [3, p. 7].

Evaluarea constituie parte integrantă a procesului educațional la disciplina Limba și literatura română în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale și, respectiv, a Curriculumului actual bazat pe competențe.

Procesul educațional bazat pe competențe prefigurează competența ca finalitate a procesului educațional și ca obiect la evaluării. Prin intermediul evaluării se determină dacă au fost sau nu atinse competențele proiectate, dacă rezultatul învățării este un succes sau un insucces. Acesta are un impact asupra etapelor ulterioare, permite a regla procesul educațional întru ameliorarea, optimizarea demersului didactic la disciplină, atingerea competențelor scontate.

Evaluarea bazată pe competențe are drept scop de a urmări progresul individual al elevului de la o etapă la alta cu referire la formarea/ dezvoltarea competenței de comunicare, atitudinile față de lumea înconjurătoare și față de propria persoană, interesele privind evoluția personală în diferite activități și obținerea succesului în propria activitate. Evaluarea bazată pe competențe este o abordare, care presupune corelarea cunoștințelor dobândite într-o perioadă de timp determinată, a abilităților și deprinderilor achiziționate, precum și a valorilor și atitudinilor formate/ dezvoltate la elev. Deținerea competenței poate fi demonstrată în diverse situații de învățare la clasă sau circumstanțe din viața cotidiană [1, p. 129].

Tehnologiile inovatoare de evaluare, locul lor în sistemul de învățământ și dezvoltarea instrumentelor de diagnosticare – sunt probleme aflate în atenția oamenilor de știință autohtoni și străini. Astăzi, în contextul paradigmei competențelor în domeniul educației, are loc reconsiderarea și transformarea principiilor de diagnosticare a performanțelor atinse de elevi în învățare. Formularea acestor principii, interpretarea esenței și prioritatea punerii lor în aplicare, sunt luate în considerare în mod diferit de către oamenii de știință.

Autoarea Petruc Oxana susține ideea că activitățile de evaluare bazate pe competențe se realizează respectând un *șir de principii*:

Principiul pozitivității orientează procesul de diagnosticare și evaluare pentru a ține cont, în primul rând, de nivelul de performanță al elevilor, de progresul acestora în raport cu cerințele educaționale conturate, iar nu de gradul eșecurilor acestora. Cercetătoarea exprimă ideea că „bunăstarea emoțională a elevilor din învățământul primar și, în consecință, motivația acestora de a învăța, depinde în mare măsură de „climatul de evaluare” în sala de clasă. Misiunea profesorului constă în crearea unei atmosfere prietenoase de învățare, eliminarea stresului, frustrării și sentimentului de parcă evaluarea este un instrument de măsurare a valorii unui copil.”

Principiul sistemului (continuității) presupune faptul că profesorul trebuie să acumuleze în mod continuu informații despre calitatea și nivelul realizărilor elevilor la fiecare etapă de învățare. Profesorul le oferă elevilor un feedback cu referire la rezultatele evaluării și posibilitățile de îmbunătățire a acestora, obținând în schimb informații ce permit analizarea nivelului muncii depuse,

stabilirea eficacității acesteia, identificarea și eliminarea la timp a dificultăților, conturarea perspectivelor de schimbare, adaptarea procesului de învățare în funcție de nevoile elevilor.

Principiul obiectivității (criteriului) impune evaluarea performanțelor elevilor în conformitate cu criteriile stabilite în Curriculumul la disciplină. Într-o formă accesibilă, profesorul trebuie să le facă cunoștință elevilor cu criteriile de evaluare a performanțelor școlare.

Principiul optimizării presupune o alegere corectă din punct de vedere științific a instrumentelor (variante de sarcini, forme și metode de control și evaluare a rezultatelor) obiectului relevant de evaluare.

Principiul complexității se axează pe luarea în considerare și acoperirea tuturor manifestărilor legate de activitatea elevilor. Profesorul diagnostichează nu numai cantitatea de cunoștințe dobândite de elevi, formarea deprinderilor și abilităților, dar și evaluează nivelul de argumentare și capacitatea de a-și exprima propria opinie, pricepere, nu doar reproducerea fragmentelor de informații, ci capacitatea de aplicare a cunoștințelor în situațiile reale de viață, lucrul în echipă, rezolvarea problemelor puse în discuție, conflictelor etc.

Principiul de diagnosticare a caracterului individual își propune să țină cont de caracteristicile individuale ale elevilor (învățarea și experiența lor de viață, modalitățile dominante de percepere a informațiilor, caracteristicile psihologice etc.) la stabilirea instrumentelor de evaluare.

Principiul fixării progresului individual presupune identificarea nivelului de realizare individuală a fiecărui elev, compararea cu eșecurile și succesele sale anterioare, urmărirea dinamicii și calitatea schimbării în învățare.

Principiul activităților de evaluare comună (cuprinzătoare) se concentrează nu numai pe evaluarea de către profesor a realizărilor educaționale ale elevilor, ci implică reflecția asupra propriilor activități de învățare și autoevaluare a elevilor, evaluarea reciprocă motivată [5, p. 334].

Evaluarea nu trebuie concepută numai ca un mijloc de control sau de măsurare obiectivă, ci presupune și un proces de formare a elevului. În evaluarea procesului didactic la disciplina Limba și literatura română se ține cont atât de standardele de eficiență a învățării disciplinei respective, competențele specifice, care trebuie să fie formate până la finele treptei de învățare, cât și de unitățile de competențe ce urmează a fi formate pe clase.

Evaluarea orală este cea mai frecventă metodă de evaluare tradițională utilizată în demersul didactic la disciplină prin care cadrul didactic urmărește să obțină informații cu privire la cantitatea și calitatea cunoștințelor pe care le posedă elevul, precum și capacitatea acestuia de a opera cu ele. În procesul examinării orale profesorul poate evalua atât nivelul de percepere la auz a mesajului audiat, cât și modul de exprimare verbală, solicitând elevului să răspundă la o anumită întrebare, să-și argumenteze/ motiveze răspunsul, să prezinte persoane/ personaje, să descrie locuri, evenimente, acțiuni etc. [2, p. 131].

Evaluarea orală are drept scop verificarea gradului de posedare a competențelor de comunicare orală: perceperea corectă a mesajului audiat, citit în limitele standardelor de conținut; utilizarea în contexte noi, necunoscute a vocabularului însușit; producerea mesajelor orale, în variate contexte.

Există anumite cerințe pentru organizarea evaluării orale: utilizarea acesteia este necesară pentru abordarea capacității de exprimare orală, pentru creșterea nivelului de precizie al aprecierii sunt necesare grile de evaluare, o bună pregătire a profesorului ca evaluator este condiția necesară pentru o evaluare eficace.

Această metodă prezintă *avantaje* în procesul de evaluare: oferă un feedback rapid elevului, acesta având posibilitatea să-și rezolve imediat eventualele neînțelegeri; dezvoltă capacitatea de comunicare a elevului; permite cunoașterea capacității de exprimare a elevului și siguranța cu care acesta operează cu noțiunile asimilate; intensifică interacțiunea dintre profesor și elev.

Metoda are însă și unele *dezavantaje*, atunci când este aplicată offline: necesită mult timp pentru evaluarea întregului colectiv de elevi, are un grad scăzut de obiectivitate care poate fi influențată de starea examinatorului, de gradul diferit de dificultate al întrebărilor de la un elev la altul etc.. În acest context, resursele digitale ne permit să realizăm evaluarea orală prin utilizarea platformelor online care ar stimula succesul elevului. Acestea sporesc identificarea cunoștințelor elevilor, logica prezentării materialului, capacitatea de a utiliza cunoștințele pentru a descrie sau explica procesele și evenimentele în desfășurare, pentru a exprima și demonstra punctul lor de vedere, pentru a respinge opinia greșită.

Profesorul are un rol esențial în alegerea instrumentului digital pentru efectuarea evaluării orale, așa ca acest lucru să nu streseze, ci, dimpotrivă, să motiveze elevii în realizarea sarcinilor propuse [4, p. 24].

Cum se proiectează evaluarea orală prin produse digitale?

- ✓ se alege produsul școlar care va fi supus evaluării, prin raportare la unitățile de competență selectate în proiectarea de lungă durată;
- ✓ se formulează obiectivele de evaluare;
- ✓ se alege forma/ metoda de evaluare;
- ✓ se selectează instrumentele digitale potrivite evaluării orale;
- ✓ se elaborează grila de evaluare.

În *Reperete metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplina școlară Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu instruire în limbile minorităților naționale)* se recomandă fiecărui cadru didactic să selecteze cu atenție produsele propuse elevilor spre realizare, astfel încât acestea să vizeze câteva unități de competență corespunzător necesităților, intereselor și nivelului lingvistic al elevului. Curricula la Limba și literatura română (pentru

instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale) oferă o varietate de produse școlare.

Tabelul 1. Produse pentru evaluarea orală

<ul style="list-style-type: none"> • recitarea unei poezii învățate în modul • citirea la prima vedere • citirea unui text învățat în acest modul <ul style="list-style-type: none"> • elaborarea unei compoziții (oral) • prezentarea mesajului argumentativ • prezentarea unui text literar cunoscut • povestirea unui text literar • prezentări orale • discurs de felicitare 	<ul style="list-style-type: none"> • textul reflexiv • construirea orală a unui text (în baza planului de idei, imaginilor) • analiza și sinteza unui text literar • prezentarea succintă a unor informații, a unor relatări culese independent • prezentarea orală a unei situații de comunicare • descrierea /caracterizarea unui personaj literar • prezentarea unei cărți citite, etc.
--	---

Pentru efectuarea evaluării orale, resursele digitale vor fi selectate în funcție de particularitățile individuale ale elevilor. Există o varietate de instrumente pentru evaluarea orală. Este important ca profesorul să utilizeze un număr adecvat de instrumente, recomandat fiind 5-6 pentru o disciplină pe semestru pentru ca evaluarea să nu devină plictisitoare, dar și pentru a nu deruta elevii și a-i focusa asupra instrumentelor digitale și nu asupra activității de evaluare efective.

Important este ca instrumentele să se potrivească scopului și să fie adecvate vârstei și conținutului, respectiv abilităților pe care dorim să le verificăm. Antrenarea abilităților și aptitudinilor specifice și satisfacerea unor particularități individuale ale elevilor se realizează valorificându-se diferite resurse informaționale digitale, precum platformele *Vocaroo*, *Genially*, *Canva*, *Storyjumper*, *Flipgrid*, ș. a.

În ceea ce urmează, vom prezenta pe scurt platformele și aplicațiile eficiente care pot fi utilizate pentru crearea produselor digitale pentru evaluarea competenței de exprimare orală.

Flipgrid este o platformă ușor de utilizat, care permite elevilor și profesorilor să înregistreze răspunsuri video de la 15 la 90 de secunde. Elevii pot înregistra videoclipuri pe computerele lor sau pe dispozitivele mobile. După înregistrare, se poate crea propria „grilă” în care se colectează mici mesaje video de la elevi. Pe această platformă sunt prezentate mai multe șabloane. Fiecărei grile i se atribuie propriul cod care se trimite elevilor, inclusiv parola pe care o creează profesorul. Fiecare dintre elevi, intrând în camera virtuală, își poate înregistra un videoclip scurt, care va fi așezat în tabel. Cum se poate aplica această resursă? Când se studiază un subiect oarecare, în sala de clasă nu toți elevii pot să se exprime pe tema dată pentru a-și consolida abilitățile. Acasă, elevii pot înregistra un mesaj video pe tema studiată.

O altă modalitate de a evalua produsul oral este aplicația **Canva**, și anume crearea **Hărții mentale**. Hărțile mentale combină machetele, culorile, imaginile, dimensiunile de fonturi și înregistrarea vocală a ideilor pentru a ilustra cel mai bine gândirea elevului. Se solicită elevilor să aranjeze informația grafic, cu text, imagini, dar și cu verbalizarea ideilor analizate în organizatorul grafic.

Vocaroo este un instrument online care permite cadrelor didactice și elevilor să înregistreze, să partajeze și să descarce mesaje vocale. Cadrele didactice și elevii pot folosi Vocaroo la diferite activități, cum ar fi recitarea unei poezii, relatarea conținutului unui text citit, povestire digitală, înregistrarea lecturii unui text, a unui discurs sau oferirea unui feedback.

Blabberize reprezintă un instrument online gratuit care permite crearea rapidă a imaginii „vorbitoare”, oferind câteva oportunități excelente pentru a încuraja implicarea și colaborarea elevilor. Poate fi utilizat pentru realizarea unor prezentări interactive de către elevii, pe orice tematică dorită din cadrul disciplinei. Animația, de fapt, constă în faptul că obiectul își mișcă buzele în ritmul cuvintelor rostite. Se alege o imagine, se înregistrează vocea elevului și când imaginea „vorbitoare” este gata se poate expedia profesorului prin link. Impactul simultan al informației auditive și vizuale asupra elevului are o mare încărcătură emoțională, contribuie la dezvoltarea potențialului creativ al elevilor. De exemplu, la lecție se studiază despre personalități celebre din lumea sportului și produsul expus evaluării ar putea fi relatarea de la persoana I despre activitatea unui sportiv din Republica Moldova. Elevul alege o imagine a unui sportiv preferat, înregistrează povestirea despre acesta și potrivește mișcările gurii la imaginea sportivului.

Un alt produs digital eficient pentru evaluarea competenței de exprimare orală este discursul de felicitare utilizând aplicația **Voki**. Voki este o colecție gratuită de avatare vorbitoare personalizate pentru profesori și elevi, care îmbunătățește procesul de predare- învățare- evaluare în clasă. Interfața aplicației prietenoasă permite ca elevul să-și personalizeze aspectul avatarului cu un singur clic de mouse. Selectând aspectul exterior al avatarului personal, hainele și accesoriile, elevul îi dă voce, înregistrând mesajul de felicitare cu orice ocazie, apoi adaugă un fundal. La fel Voki poate fi folosit și pentru evaluarea temelor de acasă. Elevul creează diverse produse vocale cu ajutorul acestei aplicații: construirea orală a unui text (în baza planului de idei, imaginilor), analiza și sinteza unui text literar, prezentarea succintă a unor informații, a unor relatări culese independent, prezentarea orală a unei situații de comunicare, descrierea /caracterizarea unui personaj literar, prezentarea unei cărți citite, etc..

Platforma interactivă **Genially** este un instrument pentru resurse didactice, prezentări, jocuri, imagini interactive, hărți, rezumate și multe altele. Atunci când se propune elevilor să realizeze o imagine interactivă, se poate însera și comentariul audio despre tot ce prezintă elevul la tema dată. Pe lângă evaluarea competenței de exprimare orală, se apreciază și cunoștințele elevului la subiectul studiat, creativitatea, respectarea reperelor propuse de către profesor, corectitudinea.

Cu ajutorul platformei **Storyjumper** elevii pot crea cărți digitale, să scrie și să ilustreze povestirile lor, datorită unui set de instrumente încorporate. Ei pot utiliza fotografiile și grafice existente din baza de date StoryJumper sau pot încărca propriile fotografii ca fundal pentru o scenă, pot încorpora sonorizarea textului cărții digitale.

Astfel, prin intermediul evaluării orale se constată nivelul la care se află cunoștințele acumulate de elevi la un moment dat, dar, mai ales, se verifică capacitatea de comunicare orală a elevilor, modul lor de exprimare, logica expunerii (de exemplu, atunci când elevii au de povestit oral un text, respectând succesiunea logică a întâmplărilor). Utilizarea probelor de evaluare orală la limba și literatura română realizate în format digital este absolut necesară pentru abordarea capacității de exprimare orală, procesul evaluativ devenind și o activitate de învățare, corectare, întărire, sistematizare și aplicare a cunoștințelor elevilor. Comunicarea orală este evaluată de profesor conform celor 6 aspecte: înțelegerea, reacția, capacitatea de exprimare, modul de exprimare, pronunția conform grilelor de evaluare întocmite pentru fiecare produs oral aparte.

Concluzii: Efectuarea evaluărilor prin resurse digitale creează un mediu care încurajează elevii să pună întrebări, să tragă concluzii, menține încrederea fiecărui elev că este capabil să-și îmbunătățească rezultatele. Evaluarea orală prin produse digitale permit îmbunătățirea calității procesului educațional fără a pricinui stări psihice neconfortabile elevilor, accentul punându-se pe individualizarea acestui proces, creând noi posibilități în instruirea elevilor. Tehnologiile inovatoare în evaluare produc o învățare activă a limbii și literaturii române în școlile cu predare în limba minorităților naționale, care crește eficacitatea procesului de predare – învățare- evaluare. Evaluarea prin intermediul produselor digitale în cadrul orelor de Limba și literatura română permite realizarea acesteia într-un format multimedia atrăgător, care facilitează formarea și dezvoltarea nu numai a competențelor, dar și asigură o apreciere obiectivă și corectă. Deci, utilizarea tehnologiei informației și a comunicațiilor nu devine un scop în sine, ci o cale de eficientizare a procesului de evaluare.

Bibliografie:

1. Curriculum național. Limba și literatura română. Clasele 5-9: pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale / Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova ; Chișinău : Lyceum, 2020 (F.E.-P. "Tipografia Centrală").
2. Ghidului de implementare a Curriculumului disciplinar la Limba și literatura română (pentru instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale), clasele a V-a - IX-a, Chișinău 2019.
3. GLOBA, A. Metodologia implementării noilor tehnologii informaționale în procesul de studiere a disciplinei universitare „Tehnici de programare”, Chișinău, 2018.
4. GARBATOVSKI, V., GAVRILENCO, N., TIMOFTICĂ, G. Ghid metodologic de implementare a tehnologiilor Web la specialitățile pedagogice, Chișinău, 2022.
5. PETRUK, O. Principiile de evaluare a realizărilor școlare în învățământul primar în Materialele conferinței științifice internaționale, 10 decembrie 2021, Institutul de Științe ale Educației: ascensiune, performanțe, personalități (1941- 2021).